

До разової спеціалізованої вченої ради
Дніпровського державного університету
внутрішніх справ

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата юридичних наук, доцента

Кулініч Ольги Олександрівни

на дисертаційну роботу Лавренко Дар'ї Олександрівни

«Юридичні конструкції в законотворчій практиці України»,

подану на здобуття ступеня доктора філософії

з галузі знань 08 Право

за спеціальністю 081 Право

Обґрунтування вибору теми дослідження. Сучасний етап розвитку правової системи України характеризується глибокими трансформаційними процесами, зумовленими євроінтеграційним курсом держави, цифровізацією публічної сфери та необхідністю забезпечення стабільності правового регулювання в умовах воєнного стану. За таких обставин особливої ваги набуває якість законотворчої діяльності як ключового інструменту формування ефективної та узгодженої системи права.

Одним із визначальних чинників належного функціонування механізму правового регулювання виступають юридичні конструкції, які забезпечують логічну впорядкованість, системність і передбачуваність нормативно-правових актів. Саме від рівня їх теоретичного осмислення та практичного використання значною мірою залежить внутрішня узгодженість законодавства, уникнення колізій та ефективність реалізації правових норм.

Попри наявність окремих наукових праць, присвячених проблематиці юридичної техніки та правотворчості, питання модернізації функцій юридичних конструкцій у сучасній законотворчій практиці України не отримало належного комплексного теоретико-правового осмислення. У

вітчизняній правничій науці бракує системного дослідження, яке б поєднувало аналіз доктринальних підходів до розуміння юридичної конструкції з оцінкою її функціонального потенціалу в умовах цифровізації, глобалізації та реформування публічної влади.

З огляду на зазначене, обрана Д.О. Лавренко тема є своєчасною та актуальною, відповідає сучасним викликам правової науки й практики, а також спрямована на вирішення важливого наукового завдання, що має істотне значення для подальшого вдосконалення законотворчої діяльності та розвитку національної правової системи.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження відповідає Переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 31 грудня року, наступного після припинення або скасування воєнного стану в Україні, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30.04.2024 № 476; п. 16 ст. 1 Указу Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» від 30.09.2019 № 722; Національною програмою інформатизації (п.1 ст. 3 «розробка, впровадження та застосування інформаційно-комунікаційних технологій у державному управлінні, місцевому самоврядуванні та суспільному житті»), затвердженою Законом України від 01.12.2022 № 2807-IX; Стратегією розвитку Національної академії правових наук України на 2021-2025 роки, затвердженою постановою загальних зборів НАПрН України від 26 березня 2021 р. № 12-21 (п.п. 1.2. «Удосконалення національної правової системи та її адаптації до європейського права» та 1.9. «Правове забезпечення інформаційної сфери» пріоритетних напрямів подальших правових досліджень).

Мета і завдання дисертаційного дослідження. Мета і завдання дослідження, його об'єкт і предмет визначені здобувачем коректно та узгоджені між собою. Цілісність наукової праці забезпечена внутрішньою логікою викладу матеріалу, послідовністю аргументації та системністю підходу до аналізу обраної проблематики.

Ступінь обґрунтованості й достовірності наукових положень, висновків і пропозицій, сформульованих у дисертації. У дисертації на основі аналізу доктринальних і нормативних джерел, а також матеріалів законотворчої практики вирішено конкретне наукове завдання, що полягає у комплексному осмисленні місця юридичних конструкцій в законотворчій практиці України.

Обґрунтованість результатів забезпечена використанням системи загальнонаукових і спеціально-наукових методів пізнання. Світоглядною основою дослідження виступив діалектичний метод. До загальнонаукових методів віднесено аналіз, синтез, індукцію, дедукцію, абстрагування, системний і функціональний методи. Серед спеціально-наукових застосовано формально-юридичний, порівняльно-правовий та метод правового моделювання.

Використаний методологічний інструментарій забезпечив належний рівень аргументованості висновків і достовірність отриманих результатів.

Ступінь новизни підготовленого дисертаційного дослідження та його результатів. Наукова новизна підготовленого дисертаційного дослідження полягає в тому, що воно є одним із перших у вітчизняній юридичній науці комплексним теоретико-правовим дослідженням, присвяченим модернізації функцій юридичних конструкцій в контексті сучасної законотворчої практики України. На відміну від наявних наукових розвідок, у яких юридичні конструкції здебільшого розглядаються як інструмент юридичної техніки або як елемент галузевого регулювання, у рецензованій роботі вони проаналізовані як багатовимірне правове явище, що поєднує когнітивний, нормативний і функціональний виміри та безпосередньо впливають на якість законотворчої практики України.

Заслуговує на підтримку обґрунтована Д.О. Лавренко позиція щодо структури юридичної конструкції, у межах якої виокремлено інваріантні (основні) та контекстуальні (додаткові) елементи. Такий підхід слушно дозволяє пояснити одночасну стабільність юридичних конструкцій як логічно впорядкованих моделей правового регулювання та їх здатність адаптуватися до змін соціально-правової реальності. Вказане положення має теоретичну

цінність, оскільки сприяє подоланню спрощеного уявлення про юридичну конструкцію як суто технічний прийом законодавця та розкриває її системоутворюючу роль у механізмі правового регулювання.

Переконливою є й аргументація здобувача щодо розширення функціонального потенціалу юридичних конструкцій в умовах цифровізації правотворчої діяльності, інтеграції правових систем і необхідності забезпечення стабільності законодавства в кризові періоди. У роботі обґрунтовано, що модернізація функцій юридичних конструкцій не зводиться до їх технічного вдосконалення, а передбачає переосмислення їх ролі як інструментів упорядкування правової дійсності, здатних забезпечувати узгодженість, передбачуваність і ефективність нормативно-правових актів.

Вагомим здобутком автора є також систематизація теоретичних підходів до розуміння юридичних конструкцій та їх інтеграція у цілісну методологічну модель дослідження, що дозволило поєднати класичні інструменти юридичного аналізу з сучасними науковими підходами. Зазначене свідчить про самостійність наукового пошуку, належний рівень теоретичного узагальнення та здатність автора до формулювання концептуально нових положень.

У сукупності наведені результати підтверджують, що дисертація містить положення, які характеризуються науковою новизною, поглиблюють теоретичні засади дослідження юридичних конструкцій та мають значення для подальшого розвитку теорії правотворчості й удосконалення законотворчої практики України.

Вдала структурна побудова дисертаційної роботи є логічною та внутрішньо узгодженою, що свідчить про системний і виважений підхід здобувача до вирішення поставлених наукових завдань. Викладені у вступі та трьох розділах основної частини положення послідовно розкривають як загальнотеоретичні засади дослідження юридичних конструкцій, так і їх функціональний вимір у сучасній законотворчій практиці. Автору вдалося поєднати аналіз доктринальних підходів із оцінкою практичних аспектів використання юридичних конструкцій, що переконливо засвідчує теоретичну й

прикладну значущість порушених у роботі питань, які залишаються недостатньо систематизованими в сучасній правничій науці.

Стиль викладення матеріалу характеризується науковою виваженістю, логічною послідовністю та аргументованістю. Теоретичні положення подані чітко й структуровано, із належним урахуванням наукових позицій інших дослідників. Здобувач демонструє коректність у науковій полеміці та дотримується принципів академічної доброчесності.

Кожен розділ дисертації та робота в цілому завершуються узагальненими висновками, що відображають результати проведеного дослідження та конкретизують отримані теоретичні положення. У сукупності це дозволяє констатувати, що рецензована праця характеризується належним рівнем наукової новизни, обґрунтованості та достовірності отриманих результатів і становить вагомий внесок у розвиток теорії правотворчості та дослідження юридичних конструкцій.

Повнота викладення матеріалів дисертації у наукових публікаціях здобувача. Загальні висновки дисертації достатньою мірою відображають результати проведеного дослідження та кореспондують із матеріалами наукових публікацій здобувача.

Основні положення, теоретичні висновки та практичні рекомендації, сформульовані у дисертації, висвітлені у 12 наукових публікаціях, з яких 6 – статті, опубліковані у фахових виданнях України з юридичних наук, та 6 – тези доповідей, оприлюднені за результатами участі у науково-практичних заходах міжнародного рівня.

Кількість, зміст та рівень апробації публікацій відповідають встановленим вимогам і підтверджують належну репрезентацію результатів дослідження у науковому середовищі.

Наукове й практичне значення отриманих результатів. Теоретичне та практичне значення результатів дисертаційного дослідження полягає в можливості їх використання у науково-дослідній, освітній та правотворчій діяльності.

Сформульовані у роботі положення поглиблюють теоретичні засади дослідження юридичних конструкцій, уточнюють їх місце та роль у механізмі правового регулювання, що створює підґрунтя для подальших наукових розвідок у сфері теорії правотворчості, юридичної техніки та модернізації законодавства.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості їх використання в законотворчій діяльності – з метою підвищення системності, узгодженості та якості нормативно-правових актів, а також у навчальному процесі під час викладання дисциплін теоретико-правового спрямування, зокрема курсів із теорії держави і права, нормотворчої діяльності та юридичної техніки.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертаційна робота виконана на належному науковому рівні, із дотриманням вимог сучасної української літературної мови та коректним використанням юридичної термінології. Структура дослідження є чіткою та логічною, воно складається з трьох розділів, що об'єднують дев'ять підрозділів.

Водночас, поряд із здобутками, у дисертації як у будь-якому науковому дослідженні містяться положення, які носять дискусійний характер або ж потребують додаткової аргументації:

1. У роботі ґрунтовно проаналізовано сучасні підходи до розуміння юридичних конструкцій та їх функціонального призначення у законотворчій діяльності. Водночас поза детальним аналізом залишилася еволюція доктринального осмислення цієї категорії у вітчизняній правовій науці в історичній ретроспективі. Більш розгорнуте висвітлення розвитку наукових підходів до юридичної конструкції могло б додатково посилити аргументацію автора та глибше окреслити місце запропонованої концепції у загальній системі теоретико-правових досліджень.

2. У дисертації обґрунтовано авторське бачення юридичної конструкції як складного багатовимірного явища. Разом із тим, у роботі не отримало належного спеціального розгляду питання співвідношення юридичної

конструкції з такими суміжними категоріями, як правова модель, юридична фікція, правовий інститут та інші конструктивні елементи механізму правового регулювання. Більш чітке розмежування зазначених понять дозволило б уникнути можливих термінологічних перетинів і сприяло б подальшій концептуалізації досліджуваної категорії.

3. Заслуговує на підтримку звернення автора до проблематики цифровізації законотворчої діяльності та використання алгоритмічних інструментів у правотворчому процесі. Водночас окремі аспекти, зокрема питання розподілу відповідальності у випадках використання технологій штучного інтелекту при підготовці нормативно-правових актів, могли б бути розкриті більш детально. З огляду на актуальність означеної проблематики в умовах трансформації публічного управління, її подальше дослідження видається перспективним.

Водночас висловлені зауваження мають дискусійний характер та не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи.

Загальний висновок. Підсумовуючи викладене, слід зазначити, що дисертація Лавренко Дар'ї Олександрівни на тему «Юридичні конструкції в законотворчій практиці України», подана на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право, є самостійним і завершеним науковим дослідженням, у якому сформульовано нові теоретично обґрунтовані положення та отримано результати, що розв'язують актуальне наукове завдання і мають значення для розвитку юридичної науки.

Дисертаційне дослідження відповідає встановленим вимогам, передбаченим Порядком підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261, наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», а також Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради, затвердженим постановою Кабінету Міністрів

України від 12 січня 2022 року № 44.

З огляду на це, автор дисертації – Лавренко Дар'я Олександрівна – за результатами успішного публічного захисту заслуговує на присудження йому ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право.

Рецензент -
завідувач кафедри
теорії держави та права
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
кандидат юридичних наук, доцент



Ольга КУЛІНІЧ

Підпис Кулініч О.О. засвідчую:

Проректор
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор,
Заслужений діяч науки і техніки України



Олександр ЮНІН